

*Predavanje »Filozofiranje kao zajednička aktivnost«
Luka Boršić i Ivana Skuhala Karasman održali
su 27. lipnja 2016. godine prigodom proslave Dana
Instituta za filozofiju. Njegovim tiskanjem nastavljamo
niz u kojemu objavljujemo predavanja naših istaknutih
djelatnika kojima svake godine u lipnju obilježavamo
obljetnicu osnutka Instituta (27. lipnja 1967. godine).
Želja nam je da tim predavanjima i njihovim objavlji-
vanjem javnosti što bolje predstavimo naša postignuća
i time, između ostaloga, uputimo na neizostavnu ulogu
filozofije u suvremenom svijetu.*

Ravnatelj Instituta za filozofiju
Filip Grgić

Izdavač
Institut za filozofiju
Ulica grada Vukovara 54
Zagreb
www.ifzg.hr

Za izdavača
Filip Grgić

Grafička priprema i design
Marin Martinić Jerčić

Tisak
Grafomark d.o.o.

ISBN 978-953-7137-46-5

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne
knjižnice u Zagrebu pod brojem 000966145.

LUKA BORŠIĆ
IVANA SKUHALA KARASMAN

O zajedničkom filozofiranju

Zagreb, lipanj 2017.

Sadržaj

1. Uvod	7
2. Situacija danas	11
2.1. Suradnja u prirodnim znanostima	13
2.2. Suradnja u filozofiji	16
3. Jednoautorstvo i suautorstvo u filozofiji	21
3.1. O jednoautorstvu	23
3.2. O suautorstvu	32
3.2.1. Suautorstvo kao dijaloška metoda	32
3.2.2. Traganje za istinom kao zajednički pothvat	41
3.2.3. Tko je zapravo autor?	44
3.2.4. »Bolje je, dakle, biti udvoje nego jedan, jer imaju više koristi od svoje družbe«	48
4. Zaključak	51
5. Literatura	55

Znanstveno vijeće Instituta za filozofiju na svojoj je 145. sjednici održanoj 18. svibnja 2016. godine, u skladu s Pravilnikom o nagradama za znanstvenu izvrsnost u Institutu za filozofiju, donijelo odluku da se autorima dodijeli nagrada za znanstvenu izvrsnost za 2015. godinu. Nagrada je dodijeljena za članak u koautorstvu »Isotta Nogarola – The Beginning of Gender Equality in Europe«, *The Monist* 98 (1/2015), str. 43–52. Prigodom svečanog uručjenja nagrade, u sklopu obilježavanja Dana Instituta, autori su održali 27. lipnja 2016. godine predavanje na temu »Filozofiranje kao zajednička aktivnost«.

1. Uvod

»Ovladali smo praksom, no ne možemo iskazati teoriju svoje prakse.«
(Strawson, 1992, 7)

U ovoj knjižici želimo odgovoriti na sljedeće pitanje: je li opravdano zajedničko bavljenje filozofijom i to u jednom specifičnom smislu – je li opravdano zajedničko pisanje filozofskog rada?

Pitanje o filozofiji kao zajedničkoj djelatnosti postaje banalno ako se shvati kao pitanje o društvenosti filozofije. Filozofija je jedna od intelektualnih ljudskih djelatnosti koja se odvija u naravnom jeziku i stoga jest »zajednička« u najdoslovnijem smislu, jer naravni jezik uvijek podrazumijeva onog drugog, sugovornika, adresata, čitatelja. Isto tako i na drugoj razini filozofija podrazumijeva zajednicu: kako god podijelili filozofiju, mnogi njezini dijelovi proizlaze iz iskustva ljudskog društva bilo deskriptivno, pribavljajući građu svojih istraživanja iz iskustva društva, bilo preskriptivno, vraćajući se društvu normativnim stavovima. Na trećoj razini, povijest filozofije jest i sinkronijski i dijakronijski stvar društva: filozofska misao se razvija i živi prenošenjem od jednog do drugog mislioca, od učitelja na učenika, unutar sveučilišta, u institucionaliziranim i neinstitucionaliziranim školama itd.

Naše početno pitanje ima uži smisao: mi se pitamo o opravdanosti pisanja i objavljivanja filozofskih radova s više autora. Još uvijek je, naime, sveprisutna društvena slika filozofa kao dubokog mislioca zatvorenog u »kuli bjelokosnoj« – bit će akademskoj sinekuri – koji samotnjački i u tišini, možda tek na blagoj pozadini klasične glazbe, duboko misli i bilježi svoje misli. Čovjek može učiti u zajedništvu s drugima, no kad dođe do razmišljanja – i pisanja kao izvanjštenja misaonog procesa – doživljava se da filozofska djelatnost mora biti samotnjačka i individualna.

Usprkos ovoj slici ili možda karikaturi filozofa, u posljednjih pedesetak godina primjećuje se da sve više filozofskih tekstova, pretežno članaka, rjeđe knjiga, imaju više od jednog autora. To djeluje zbunjujuće. Radi li se tu o nekom obliku »skupnog razmišljanja«, dekadenciji mišljenja i filozofije? Radi li se o korjenitoj promjeni načina pisanja filozofskih tekstova kao posljedici promjene metode filozofskog rada? Leže li uzroci toga izvan filozofije, tj. radi li se o prelijevanju načina rada iz drugih struka u filozofiju?

Netko bi mogao pomisliti da je ta tendencija suradnje u filozofiji pomodan trend, pokušaj da se u eri timskih radova i forsiranih suradnji onima koji se bave filozofijom nametne ovakav oblik rada. Netko bi to mogao tumačiti potrebom za sve većom produkcijom kako bi se mogla zadovoljiti mjerila koja su postavile institucije koje osiguravaju financijska sredstva, jer se suautorstvom povećava broj radova a time, stvarno ili prividno, povećava se i znanstvena produkcija. No, čak i ako bi se pretpostavilo da je tomu tako, ipak je legitimno pitati što je pozitivno u suautorstvu *n* i *o* filozofiji.

Ovdje ne želimo samo s različitih strana osvjetliti pitanje o mogućnosti zajedničkog filozofiranja u suautorstvu, već upravo zajedničkim pisanjem ove knjižice obraniti opravdanost takvog načina filozofskog pisanja. Drugim riječima, želimo obraniti tezu da je suautorsko pisanje navlastito filozofska djelatnost.

U ovom istraživanju polazimo od pretpostavke da je zajedničko objavljivanje stvaran pokazatelj zajedničkog rada i rezultat zajedničke suradnje te se ne obaziremo na akademske prevare. Pod prevarama mislimo na slučajeve kad su kao suautori navedeni pojedinci koji nisu ni na koji način supstancijalno pridonijeli nastanku rada, već su navedeni kao suautori iz nepoštenih i nepravednih razloga: primjerice zlouporaba akademske moći pozicije u slučajevima kad se recimo profesor potpisuje kao suautor na studentski rad na čijem pisanju nije sam aktivno sudjelovao, sopotpisivanje kolega i prijatelja iz usluge, vraćanja usluge, pa čak ponekad iz dobrohotnog izraza poštovanja i bez koristoljublja itd.

Ova knjižica nije samo sretan proizvod našeg zajedničkog rada: zahvaljujemo Filipu Grgiću koji je pročitao rukopis te nam dao korisne primjedbe, što ga, možda, čini svojevrsnim suautorom ove knjižice. Svi nedostaci i pogreške, naravno, naša su odgovornost.

